

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
Н А К А З

05.04.2023

№ 107

Про введення в дію
Положення про проведення та
оцінювання відкритих занять
науково-педагогічних та
педагогічних працівників у
Дніпровському національному
університеті імені Олесея
Гончара

Відповідно до ухвали вченої ради ДНУ від 23.03.2023 (протокол № 8)

НАКАЗУЮ:

1. Ввести в дію з 05.04.2023 Положення про проведення та оцінювання відкритих занять науково-педагогічних та педагогічних працівників у Дніпровському національному університеті імені Олесея Гончара (додається).
2. Оприлюднити вищезазначене Положення на офіційному вебсайті університету (А. М. Бахметьєва).
3. Деканам факультетів, директорам центрів довести цей наказ і введене в дію положення до відома всіх науково-педагогічних, педагогічних працівників навчальних підрозділів.
4. Контроль за виконанням цього покласти на в. о. проректора з науково-педагогічної роботи Н. А. Гук.

РЕКТОР

Сергій ОКОВИТИЙ

Положення про проведення та оцінювання відкритих занять науково-педагогічних та педагогічних працівників у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара

1. Загальні положення

1.1. Положення про проведення та оцінювання відкритих занять науково-педагогічних і педагогічних працівників у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара (далі – Університет) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area), Статуту Університету, Положення про організацію освітнього процесу в Університеті, Положення про систему забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти, є складовою забезпечення якості вищої освіти. Положення висвітлює методичні питання та регламентує порядок організації відкритих занять науково-педагогічних і педагогічних працівників в Університеті, їх планування, підготовку, проведення та оцінювання.

1.2. Постійне удосконалення методики викладання навчальних дисциплін, передбачених навчальними планами університету, повинно супроводжуватися педагогічним контролем і, насамперед, проведенням відкритих занять.

Відкриті заняття та взаємовідвідування є однією з основних форм управлінського контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності, наукової кваліфікації науково-педагогічного (педагогічного) працівника для подальшого їх удосконалення та підвищення рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

1.3. Відкриті заняття – одна зі складових методичної роботи науково-педагогічного (педагогічного) працівника, що проводяться з метою активізації їх творчої професійної діяльності, стимулювання безперервної фахової та загальної освіти, якісної роботи, підвищення відповідальності за результати навчального процесу. Відкриті заняття сприяють вдосконаленню методики проведення занять, підвищенню педагогічної майстерності, обміну досвідом роботи тощо. Відкриті заняття є компонентом конкурсного відбору науково-педагогічних працівників при заміщенні вакантних посад, присвоєнні вчених звань.

1.4. Відкриті заняття проводяться відповідно до плану роботи кафедри та за складеним нею графіком, який затверджується завідувачем кафедри.

1.5. Положення визначає основні вимоги до організації проведення і змісту відкритих занять, а саме: їх мету, терміни і відповідальних за проведення, показники, що враховуються при аналізі відкритих занять, дані про лектора і тих, хто відвідує заняття, наслідки проведення відкритих занять.

2. Мета, функції та види відкритих занять

2.1. Відкрите заняття – форма активного методичного навчання, яка сприяє впровадженню досягнень педагогічної науки в практику й активному поширенню педагогічного досвіду. У формі відкритих занять можуть

проводитися: лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття, комп'ютерні практикуми, настановчі заняття.

2.2. Відкрите заняття проводиться з метою:

- обміну та узагальнення передового досвіду;
- демонстрації методики проведення занять, застосування сучасних технологій та активних методів навчання, способів досягнення навчальних та виховних цілей заняття;
- контролю за якістю навчальних занять;
- надання методичної допомоги молодим викладачам.

2.3. Відкрите заняття виконує такі функції:

- *інформаційну* – дозволяє отримати інформацію щодо рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності викладача та рівня підготовленості студентів групи;
- *діагностуючу* - виявляє провідні методи і прийоми, що застосовуються викладачем, їх відповідність цілям заняття, врахування специфіки аудиторії; встановлює причини певних прогалин у знаннях студентів.
- *мотивуючу* - стимулює до подальшого удосконалення професіоналізму викладача і навчальної діяльності студентів;
- *прогнозуючу* - дозволяє поширювати передовий досвід, окреслювати шляхи зростання педагогічної майстерності викладача.

2.4. В залежності від мети та завдань можуть бути проведені відкриті заняття наступних видів:

- *пробне* – відкрите заняття, що проводиться претендентом на посаду викладача для підтвердження своєї професійної придатності. Його особливістю є те, що особа, яка проводить таке заняття, може не мати педагогічного досвіду. Крім того, вона практично не знає особливостей тієї аудиторії, з якою вона працюватиме. Головним критерієм є демонстрація потенційної спроможності працювати викладачем. Проведення пробного заняття може бути рекомендовано при прийнятті на роботу нового співробітника. Тему пробного заняття та час його проведення визначає завідувач кафедри за погодженням із викладачем;
- *поточне* - відкрите заняття проводиться викладачем кафедри відповідно до графіку, що складається на початку навчального року, із зазначенням дати, теми і місця проведення. Кожен науково-педагогічний (педагогічний) працівник планує не менше одного відкритого заняття на навчальний рік.
- *показове* - відкрите заняття, що проводиться високодосвідченими лекторами (професорами, доцентами, старшими викладачами) з метою демонстрації передових методик викладання, використання новітніх освітніх технологій, в першу чергу, для молодих викладачів, аспірантів або ж для колег з інших закладів освіти, які проходять підвищення кваліфікації в Університеті.

Викладачеві, який проводить навчальне заняття, дозволяється вибір теми показового відкритого заняття. Перевагу рекомендовано надавати складним

темам програми дисципліни, що є важливими для утворення міжпредметних зв'язків і потребують серйозних змін у методиці викладання.

- **конкурсне** - відкрите заняття, що проводиться науково-педагогічним працівником кафедри, який претендує на присвоєння звання професора чи доцента або бере участь у конкурсі на заміщення вакантної посади. Особливістю конкурсних відкритих занять є те, що на них можуть бути присутні не тільки науково-педагогічні (педагогічні) працівники кафедри, але й представники науково-методичної ради факультету. При складанні графіка необхідно враховувати побажання викладачів, за якими залишається право вибору теми і дати відкритого заняття.

3. Основні вимоги до організації та проведення відкритого заняття

3.1. Підготовка та проведення відкритого заняття є одним із видів методичної роботи науково-педагогічного (педагогічного) працівника.

3.2. Відповідальність за своєчасне виконання графіка проведення відкритих занять та інформування про їх проведення (анонс, проведення, обговорення) несуть завідувачі кафедр та заступник декана з навчальної роботи. Дані про час та місце проведення відкритого заняття розміщуються за тиждень на стендах деканатів, кафедр та/або вебсайті факультету.

При складанні графіка проведення відкритих занять необхідно враховувати терміни дій контрактів науково-педагогічних (педагогічних) працівників кафедри, їх побажання щодо виду, типу, теми та дати проведення відкритого заняття.

За результатами проведених відкритих занять завідувач кафедри може внести до графіка зміни щодо викладачів, по яких були надані негативні висновки, зроблені серйозні зауваження щодо організації занять або з низьким рейтингом за результатами опитування студентів.

Інформація щодо проведення пробних і конкурсних занять оголошується. З метою реалізації принципу гласності та прозорості повідомлення про конкурсне відкрите заняття оприлюднюється на відповідних дошках кафедр та/або вебсайті факультету не пізніше, ніж за тиждень до його проведення. На пробних заняттях, окрім членів кафедри, можуть бути присутніми представники конкурсної комісії, а на конкурсних заняттях, крім того, всі бажані.

Науково-педагогічний (педагогічний) працівник, який не провів відкрите заняття з поважної причини, змінює термін проведення за погодженням його із завідувачем кафедри.

3.3. Відкриті заняття відвідують:

3.3.1. **Пробне** - в обов'язковому порядку завідувач кафедри, а також викладачі кафедри. Результати обговорення відкритого заняття заносяться до протоколу засідання кафедри. Окремий протокол відвідування пробного відкритого заняття не складається.

3.3.2. *Поточне* - заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому завідувача кафедри та не менш як 3-х членів кафедри. В іншому випадку проведене заняття кваліфікується як взаємовідвідування та відображається тільки в Журналі обліку взаємовідвідування занять, на засіданні кафедри таке заняття не обговорюється. Після проведення поточного відкритого заняття проводиться його обговорення на найближчому засіданні кафедри із занесенням результатів обговорення до протоколу засідання кафедри. Окремий протокол відвідування відкритого заняття не складається.

3.3.3. *Показове* - відвідують представники навчального відділу, науково-методичної ради факультету, заступник декана з навчальної роботи того факультету, де навчаються студенти, завідувачі кафедр, професорсько-викладацький склад кафедри і факультету. Заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому не менш ніж 5-6 осіб із вищезазначеного переліку. Результати обговорення загальноуніверситетського показового відкритого заняття заносяться до протоколу, який затверджується першим проректором і зберігається у навчальному відділі (копія - на кафедрі) разом з планом проведення відкритого заняття.

3.3.4. *Конкурсне* - особливістю конкурсних відкритих занять є те, що на них присутні не тільки члени кафедри, але й інші компетентні особи – представники науково-методичної ради факультету, представники того факультету, для студентів якого проводиться заняття, а також всі бажаючі викладачі університету. Заняття зараховується як відкрите лише за умови присутності на ньому не менш як 5-6 осіб із вищезазначеного переліку. В іншому випадку проведене заняття не зараховується як відкрите і потребує повторного проведення.

Особливості організації та проведення конкурсного відкритого заняття науково-педагогічним працівником, який претендує на присвоєння вченого звання.

Розгляду атестаційних матеріалів науково-педагогічного працівника, який претендує на присвоєння вченого звання, на кафедрі має передувати проведення відкритої лекції для студентів відповідного напрямку підготовки (спеціальності) за умови присутності на ній не менше трьох викладачів кафедри.

Здобувач вченого звання звертається до голови науково-методичної ради факультету з особистою заявою про надання висновку науково-методичної ради з оцінкою теоретичного і методичного рівня читання лекцій та рівня навчально-методичних праць з метою отримання вченого звання.

Голова науково-методичної ради факультету призначає комісію та погоджує зі здобувачем вченого звання дату і час проведення відкритої лекції відповідно до розкладу. До складу комісії із проведення оцінки теоретичного і методичного рівня читання лекцій та рівня навчально-

методичних праць здобувача окрім членів кафедри (не менше трьох осіб) можуть бути залучені й інші викладачі факультету.

На відкритій лекції мають бути присутні не менше 2/3 складу комісії, зокрема не менше трьох викладачів кафедри.

У разі проведення лекції в дистанційному режимі членів комісії додають до освітнього простору (команди MS Teams), у який організовується та проводиться заняття. Відеозапис лекції зберігається в файлах команди протягом 6 місяців від дня її проведення та може бути переглянутий зацікавленими особами за заявою на ім'я голови науково-методичної ради факультету. Лист присутності на відкритій лекції додається до протоколу науково-методичної ради, на якому розглядатиметься відповідний висновок.

Члени комісії готують проєкт висновку науково-методичної ради факультету. Обговорення проєкту та затвердження висновку з оцінкою теоретичного і методичного рівня читання лекцій та рівня навчально-методичних праць відбувається на засіданні науково-методичної ради факультету. Рішення науково-методичної ради факультету про затвердження висновку приймається більшістю голосів від її складу відкритим голосуванням. Висновок чинний протягом 6 місяців.

Засвідчений головою науково-методичної ради факультету й членами комісії, які були присутні на відкритій лекції, висновок науково-методичної ради факультету про якість прочитаної лекції та рівень навчально-методичних праць видається здобувачу не пізніше, ніж через тиждень після її проведення.

Науково-методична рада факультету має право вимагати від здобувача додаткові матеріали, що стосуються його атестації.

3.4. Відвідувачі відкритого заняття повинні бути тактовними, не втручатися в його хід, не висловлювати в присутності здобувачів вищої освіти свого ставлення до роботи викладача. Відвідувачі повинні звернути увагу на те, як викладач досягає поставленої мети, за допомогою яких методичних прийомів і засобів навчання реалізує вимоги навчальної програми, які результати проведеного заняття.

3.5. Обговорення відкритого заняття проводиться черговому засіданні кафедри, де підводяться підсумки та вносяться пропозиції щодо вдосконалення професійного, наукового, методичного та організаційного рівнів проведення відкритого заняття. На засіданні кафедри, як правило, присутні всі ті, хто відвідував відкрите заняття.

Обговорення проводять, дотримуючись ustalenoї послідовності.

У першу чергу слово надається викладачеві, який проводив відкрите заняття, для формулювання мети навчального заняття, обґрунтування вибору методів і прийомів. Виступ викладача має допомогти присутнім зрозуміти його педагогічний задум, особливості застосовуваних ним методів і прийомів, що лежать в основі системи його роботи.

Виступаючі повинні детально проаналізувати переваги та недоліки заняття, оцінити заняття з навчально-методичної точки зору, звернути увагу на досягнення поставлених цілей навчання, виховання й розвитку, на ефективність використання засобів мультимедіа, наочного приладдя, дидактичних матеріалів тощо.

При обговоренні можна відзначити недоліки, помилки, допущені в організації та проведенні заняття, надати рекомендації щодо вдосконалення системи роботи.

Завершальне слово надається завідувачу кафедри. Підсумовуючи висловлені пропозиції та зауваження, він називає те, що було непомічене присутніми, дає оцінку рівню наукової підготовки викладача, прийомам і методам, використаним на занятті, зазначає глибину розкриття поставленої мети відкритого навчального заняття.

Прикінцеве слово для виступу надається викладачеві, який проводив відкрите заняття. Він зазначає, з якими зауваженнями погоджується і що є дискусійним, обґрунтовує свою точку зору.

За результатами обговорення розробляються заходи щодо вдосконалення методики викладання.

Результати обговорення конкурсного відкритого заняття для науково-педагогічних (педагогічних) працівників, які беруть участь у конкурсі на заміщення вакантної посади, заносяться до протоколу засідання кафедри. Протокол засідання кафедри затверджується деканом факультету та зберігається у конкурсній справі претендента на заміщення вакантної посади (копія зберігається на кафедрі).

3.6. При голосуванні за оцінку якості проведеного заняття враховується думка членів кафедри, які відвідали відкрите заняття.

Ці параметри повинні бути відображені в підсумковій оцінці якості проведення заняття:

- заняття проведено на низькому рівні (є багато недоліків);
- заняття проведено на достатньому рівні (є окремі недоліки);
- заняття проведено на належному рівні (недоліки нечисленні, несуттєві та легко виправляються);
- заняття проведено на високому рівні (повністю відповідає вимогам і рекомендується для розповсюдження досвіду).

4. Перелік показників, які враховуються під час аналізу відкритого заняття.

4.1. Показниками, що враховуються під час аналізу відкритого заняття є:

- відповідність матеріалу робочій навчальній програмі дисципліни, повнота розкриття матеріалу заняття;
- мотивація навчальної діяльності: доведення до студентів теми заняття, плану, доказ необхідності знань з теми для майбутньої практичної діяльності тощо;

- реалізація цілей заняття (навчальних, виховних тощо) та дидактичної мети;
- рівень викладання дисципліни викладачем – зміст заняття; специфіка викладання лекції; проведення семінарських занять; практичних (лабораторних) занять;
- методичний рівень викладача;
- педагогічна майстерність викладача;
- дотримання принципів навчання:
  - принципу свідомості й активності студентів;
  - принципу активізації пізнавальної діяльності студентів
  - принципу науковості;
  - принципу систематичності й послідовності;
  - принципу наочності;
  - принципу емоційності навчання.

4.2. Наявність у науково-педагогічного (педагогічного) працівника елементів навчально-методичного комплексу дисципліни (робочої навчальної програми, конспекту лекцій чи авторського підручника, методичних матеріалів, матеріалів для організації самостійної роботи).

5. Контроль та наслідки проведення відкритих занять

За результатами проведення відкритого заняття може бути винесено рішення про клопотання перед деканом факультету та/або ректором університету, вченою радою університету щодо:

- заохочення науково-педагогічного (педагогічного) працівника;
- рекомендація науково-педагогічного (педагогічного) працівника на заміщення вакантної посади;
- рекомендація науково-педагогічного працівника на присвоєння вченого звання;
- позбавлення науково-педагогічного (педагогічного) працівника права ведення занять відповідного виду;
- надання науково-педагогічному (педагогічному) працівникові права ведення занять відповідного виду.

У випадку, якщо за підсумками проведення попереднього відкритого заняття науково-педагогічному (педагогічному) працівникові було зроблено зауваження, необхідно відмітити, чи було усунено недоліки.

За підсумками проведення показового заняття у висновках повинно бути відображено ті особливості заняття, які рекомендуються для:

- впровадження в практику інших викладачів;
- участі в конкурсах;
- проведення на рівні Університету майстер-класів, творчих майстерень тощо.

За підсумками проведення пробного заняття може обговорюватися можливість допуску науково-педагогічного (педагогічного) працівника до викладацької діяльності та/або проведення занять з певної дисципліни. Повинні бути відображені пропозиції, рекомендації з розповсюдження досвіду та з удосконалення теоретичного та методичного рівнів проведення занять.

Оформлені матеріали результатів контролю якості відкритих занять мають бути зафіксовані в журналі контрольних та взаємних відвідувань, у відгуках та витягах із протоколів засідань кафедр, проаналізовані науково-методичними радами факультетів, науково-методичною радою університету, радою з забезпечення якості вищої освіти.

На підставі висновків науково-методичних рад факультетів розробляють пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу в Університеті та надають їх для схвалення науково-методичній раді Університету.

В.о. проректора
з науково-педагогічної роботи

Наталія Гук